

บทที่ 3

ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ คือ จำแนกประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า จำนวนประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาในภาษาไทยมีเพิ่มขึ้น

ในการวิเคราะห์ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาในภาษาไทย ผู้วิจัยจะดูคำหรือกลุ่มคำต้นวิเศษณูประโยค ที่ทำหน้าที่เชื่อมวิเศษณูประโยคเข้ากับประโยคหลักเป็นคำสำคัญ ซึ่งคำหรือกลุ่มคำลักษณะดังกล่าว นักวิจัยบางท่านจะเรียกว่า "คำเชื่อม" แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเรียกคำหรือกลุ่มคำต้นวิเศษณูประโยคที่เชื่อมและแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณูประโยคบอกเวลากับประโยคหลักว่า "หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา" ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดต่อไป

ดังนั้น ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา ผู้วิจัยจึงจะเสนอคำจำกัดความของหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาด้วย โดยแบ่งเนื้อหาในบทนี้เป็น 4 ส่วน คือ 1) คำจำกัดความของหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา 2) หลักเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา 3) ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา จำแนกตามความหมาย และ 4) ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา จำแนกตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์

3.1 คำจำกัดความของหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความของวิเศษณูประโยคบอกเวลา (ดูข้อ 1.2) ว่า หมายถึงหน่วยสร้างประเภทใดก็ตามที่ประกอบด้วยหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลารวมกับประโยคย่อย หรือกับคุณูประโยค หรือกับประโยคที่แปลงเป็นนาม และเป็นหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาของประโยคหลักให้ชัดเจนขึ้น โดยมีหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาเป็นหน่วยแสดงความสัมพันธ์ในเรื่องเวลาระหว่างเหตุการณ์ การกระทำหรือสภาพที่เกิดขึ้นในประโยคหลัก กับเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพที่เกิดขึ้นในวิเศษณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาในที่นี้ บางคำอาจมีลักษณะตรงกับคำที่นักวैयाกรณ์บางท่านเรียกว่า "คำเชื่อม"

คำว่า "คำเชื่อม" นววรรณ พันธุเมธา (2527: 55-62) ให้ความหมายว่า คำเชื่อม หมายถึง คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ หรือระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ และแบ่งคำเชื่อมตามลักษณะการประกอบคำเป็น 2 ประเภท คือ คำเชื่อมเดี่ยว หมายถึง คำเชื่อมคำเดียว เช่น เมื่อ ตอน พอ ก่อน จน และคำเชื่อมผสม หมายถึง คำเชื่อมเดี่ยวตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไป เช่น จนกว่า จนกระทั่ง นววรรณ เรียกคำเชื่อมที่แสดงความหมายเกี่ยวกับเวลาว่า คำเชื่อมบอกเวลา คำเชื่อมบอกเวลา เป็นคำเชื่อมที่อาจใช้นำหน้าคำนาม หรือประโยคที่บอกเวลาที่ได้ คำเชื่อมบอกเวลาบางคำใช้ได้ทั้งนำหน้าคำนาม และนำหน้าประโยคที่บอกเวลา เช่น เมื่อ ตอน พอ จน แต่คำเชื่อมบอกเวลาบางคำเช่นนำหน้าคำนามที่บอกเวลาเท่านั้น คือ ใน ภายใ น ภาย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเรียกคำหรือกลุ่มคำที่แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณูประโยคกับประโยคหลักว่า หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา

หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่ปรากฏต้นวิเศษณูประโยคบอกเวลา ทาหน้าที่เชื่อมและแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลาของประโยคหลักกับวิเศษณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาอาจมีได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นคำเชื่อม และเป็นคำนามเกี่ยวกับเวลา

ก. หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาที่มีลักษณะเป็นคำเชื่อม คือ คำหรือกลุ่มคำที่ใช้เชื่อมประโยคให้ต่อเนื่องกัน เช่น เมื่อ พอ จน กว่า ก่อน หลัง จนกระทั่ง

ข. หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาที่มีลักษณะเป็นคำนามเกี่ยวกับเวลา คือ คำหรือกลุ่มคำนาม หรือคำลักษณะนามที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา เช่น เวลา ขณะ คราว ตอน

หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาอาจมีได้ทั้งคำเดี่ยว และคำผสม คำเดี่ยว หมายถึง หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระหน่วยคำเดี่ยว เช่น พอ ครั้น ก่อน หลัง จน แต่ กว่า เวลา ขณะ ตอน คำผสมหมายถึง หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาคำเดี่ยว 2 คำขึ้นไปปรากฏร่วมกัน เช่น พอครั้น จนกว่า จนเมื่อ ก่อนเวลา ขณะเมื่อ หรืออาจเป็นหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาคำเดี่ยว ปรากฏร่วมกับหน่วยคำอิสระอื่น เช่น ภายหลัง ตั้งแต่ トラบเท่า หลังจาก ภายหลังจาก ก่อนหน้า (ปัจจุบันคือคำว่า ก่อนหน้า) เป็นต้น

3.2 หลักเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา

ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา อาจจำแนกได้โดยใช้เกณฑ์ทางความหมาย หรือเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้หลักเกณฑ์ทั้งสอง คือ 1) จำแนกประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาตามความหมาย และ 2) จำแนกประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ และจะนำเสนอประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา ที่จำแนกตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นสองส่วน คือ 1) ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาจำแนกตามความหมาย และ 2) ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลาจำแนกตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ ตามลำดับ

ประเภทของวิเศษณูประโยคบอกเวลา จำแนกตามความหมายจะแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ วิเศษณูประโยคบอกเวลาเดียวกัน บอกเวลาเริ่มต้น บอกเวลาสิ้นสุด บอกเวลา ก่อน และบอกเวลาภายหลัง วิเศษณูประโยคบอกเวลาทั้ง 5 ประเภทที่ปรากฏในบทความวิชาการ มีลำดับการปรากฏในข้อมูลครั้งแรกแตกต่างกัน คือ

วิเศษณูประโยคบอกเวลาเดียวกัน ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกเพียงประเภทเดียวในช่วงปีพ.ศ. 2345

วิเศษณูประโยคบอกเวลาเริ่มต้นและบอกเวลาสิ้นสุด ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2365

วิเศษณูประโยคบอกเวลาก่อน ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2425

วิเศษณูประโยคบอกเวลาภายหลัง ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2465

ส่วนโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของวิเศษณูประโยคบอกเวลาจะแบ่งได้เป็น 4 ประเภท* คือวิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคย่อย ประเภทโครงสร้างคณา

* ผู้วิจัยได้มีรอกาสอ่านผลงานของกีวอน (Givón 1993: 74) ฉบับล่าสุด ภายหลังจากงานวิจัยนี้และพบว่า กีวอนได้วิเคราะห์วิเศษณ์บอกเวลา (temporal adverbs) ซึ่งอาจมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นนามวลี (noun phrases) นูพทวลี (prepositional phrases) และประโยคย่อย (subordinate adverbial clauses) ก็ได้ จึงอาจเป็นไปได้ว่าวิเศษณูประโยคบอกเวลา ก็อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นหน่วยสร้างที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นประโยคย่อย นูพทวลี และนามวลี ได้เช่นกัน

นุประโยคขยายค่านามเกี่ยวกับเวลา ประเภทโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม และประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน สำหรับวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน ไม่มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์เด่นชัด เป็นเพียงโครงสร้างที่เปรียบเสมือนรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงจากวิเศษณานุประโยคบอกเวลา โครงสร้างหนึ่งมาสู่อีกโครงสร้างหนึ่ง เช่น เปลี่ยนจากโครงสร้างประโยคย่อย มาเป็นโครงสร้างพจนานุประโยคขยายค่านามเกี่ยวกับเวลา หรือจากโครงสร้างประโยคย่อย มาเป็นโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม เป็นต้น ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสองชนิดผสมกันเป็นลำดับสุดท้าย ส่วนวิเศษณานุประโยคบอกเวลา 3 ประเภทแรกดังกล่าวข้างต้น มีลำดับการปรากฏในข้อมูลบทความวิชาการครั้งแรกแตกต่างกัน คือ

วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคย่อย ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกประเภทเดียวในช่วงปีพ.ศ. 2345

วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างพจนานุประโยคขยายค่านามเกี่ยวกับเวลา ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2365

วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในช่วงปีพ.ศ. 2435

3.3 ประเภทของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาจำแนกตามความหมาย

วิเศษณานุประโยคบอกเวลา สามารถจำแนกตามเกณฑ์ทางความหมายเป็นประเภทต่างๆ ได้ 5 ประเภท คือ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเดียวกัน วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเริ่มต้น วิเศษณานุประโยคบอกเวลายสิ้นสุด วิเศษณานุประโยคบอกเวลาก่อน และ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาภายหลัง

3.3.1 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเดียวกัน ได้แก่ วิเศษณานุประโยคที่แสดงว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพ ในประโยคหลักเกิดขึ้นพร้อมกัน หรือเกิด ณ จุดเวลาเดียวกัน หรือเกิดในเวลาใกล้เคียงกัน หรือเกิดในช่วงเวลาเดียวกันกับเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในวิเศษณานุประโยค วิเศษณานุประโยคชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้ 2 ประเภทดังนี้

3.3.1.1 วิเศษณูประโยคบอกเวลาเดียวกัน หรือเวลาใกล้เคียงกัน แสดงว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในประโยคหลักและในวิเศษณูประโยค เกิดในเวลาเดียวกัน หรือเกิด ณ จุดเวลาเดียวกัน หรือเริ่มเกิดในเวลาเดียวกัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้แสดงด้วยหน่วย แสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาที่ปรากฏต้นวิเศษณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอก เวลาเดียวกันที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ เมื่อ ครั้น ต่อ พอ เวลา คราว ตอน ต่อเมื่อ คราวเมื่อ ในเมื่อ เมื่อคราว เมื่อครั้ง เมื่อเวลา เมื่อใด ในยาม พอครั้น เวลาที่ ทรายาคดีที่ ในวันที่ ครั้งเวลา เวลาเมื่อ ในเวลาที่ เมื่อเวลาที่ ในเวลา ในเวลาเมื่อ ในตอนที่ ในเวลาซึ่ง ตอนที่ ครั้นเมื่อ

ตัวอย่างประโยค

(ในตัวอย่างประโยคในงานวิจัยนี้ วิเศษณูประโยคบอกเวลาจะแสดงด้วยตัวอักษรพิมพ์ เอน และหน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาจะแสดงด้วยตัวอักษรพิมพ์เอนขีดเส้นใต้ ประโยคหลักแสดงด้วยตัวอักษรปกติ)

- (1) ต่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่งจําเพาะให้ผู้ใดพิจารณา จึงจะพิจารณาว่ากล่าวได้ (พ.ศ. 2345)
- (2) เมื่อทเลกลายเป็นบกนั้น พื้นที่เสหาได้เบนหินแข็งไม่ (พ.ศ. 2415)
- (3) ครั้นสิ้นแสงอาทิตย์ก็เปนอาหารแห่งพรรณพฤกษชาติต่างๆ ให้โตเจริญขึ้น (พ.ศ. 2415)
- (4) คราวหายใจออกจากบอด มีส่วนคิดกันเิบมากทีเดียว (พ.ศ. 2425)
- (5) บางทีอาจจะค้นคว้าได้ ในเวลาที่ความทรงจำเลื่อนลอยไปจาก อาการปกติ (พ.ศ. 2475)
- (6) ต่อเมื่อปรากฏอาการว่าตนป่วย วัณโรคได้เป็นเิบมากเสียแล้ว (พ.ศ. 2485)
- (7) พบมากในเมื่อผลของสาขาให้มาก (หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา ในเมื่อ อาจใช้แสดงวิเศษณูประโยคบอกสาเหตุได้) (พ.ศ. 2495)
- (8) เมื่อใดมีแรงเคลื่อนไฟฟ้าสูงพอ กระแสไฟฟ้าจะเดินจาก electrode อันหนึ่งผ่านแก๊สไปยัง electrode อีกอันหนึ่ง (พ.ศ. 2495)
- (9) ทรายาคดีที่กำจัดนิวตรอนเิบได้และมีน้ำหล่อเลี้ยงเชื้อเพลิงอย่าง เพียงพอแล้ว จะไม่มีความเสียหายใดๆ เกิดขึ้น (พ.ศ. 2535)

3.3.1.2 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาในระหว่าง แสดงว่าเหตุการณ์ การกระทำ หรือ สภาพในประโยคหลัก เกิดในระหว่างช่วงเวลาที่ึเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพเกิดต่อ เนื่องอยู่ในวิเศษณานุประโยค หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในระว่าง ที่พบในสมัยรัตนโก สินทร์ คือ ขณะ ขณะที่ ขณะเมื่อ ในขณะที่ ระหว่าง ระหว่างที่ ในระหว่างเวลาที่ ในระยะที่ ในช่วงที่ ในช่วงเวลาที่

ตัวอย่างประโยค

- (10) ในระหว่างเวลาที่ตั้งแค่นั้น คนงานจะต้องคอยเกลี่ย (พ.ศ. 2505)
- (11) นักบินอวกาศต้องลุกจากเก้าอี้ที่นั่ง ขณะที่กำลังทำการถ่าย (พ.ศ. 2515)
- (12) พวกเขาทั้งหมดเสียชีวิตลง ในระหว่างพุ่งฝ่าบรรยากาศ ของโลกเข้ามา (พ.ศ. 2515)
- (13) ในระยะที่ใช้ home treatment ผู้ป่วยมีสุขภาพดีขึ้นมาก (พ.ศ. 2525)
- (14) ในช่วงที่อุตสาหกรรมนิวเคลียร์อยู่ในภาวะซบเซา บรรดาผู้ผลิต อุปกรณ์ชิ้นนาต่างพยายามปรับปรุงพัฒนาเทคโนโลยี (พ.ศ. 2535)

3.3.2 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเริ่มต้น ได้แก่ วิเศษณานุประโยคที่แสดงว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพ ในประโยคหลัก เริ่มต้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาหรือ ณ จุดเวลาที่เกิดเหตุ การณ์ การกระทำ หรือสภาพในวิเศษณานุประโยคแล้ว หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาเริ่ม ดันที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ แต่ แต่เมื่อ ตั้งแต่ แต่ครั้งเมื่อ ตั้งแต่เวลา ตั้งแต่ครั้ง ตั้งแต่ตอน ทันที

ตัวอย่างประโยค

- (15) แล้วกะเพาะอาหารก็บีบรัดเข้าให้อาหารที่ย่อยแล้วไหลลงในต้นลำไส้ ตั้งแต่เวลารับประทานอาหารตกถึงท้องแล้ว (พ.ศ. 2425)
- (16) อาการทั้งสองอย่างนี้ ได้ติดมาแต่ครั้งเมื่อเราทั้งหลายต้องคอยระวัง เงียวหึ่งสัตว์ร้ายต่างๆที่เป็นศัตรู (พ.ศ. 2455)
- (17) ใจจรสรีรบทหนึ่งนสามชุดเสีกลง ตั้งแต่ตอนเริ่มขึ้นโรคจร (พ.ศ. 2515)
- (18) ทันทีที่เปิดช่องท้องก็ต้องรีบตรวจหาแหล่งที่กำลังเสียเลือด (พ.ศ. 2525)

3.3.3 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาสิ้นสุด ได้แก่ วิเศษณานุประโยคที่แสดงว่า เหตุการณ์

การกระทำ หรือสภาพในประโยคหลัก ดำเนินมาจนกระทั่งถึงจุดเวลาที่เกิดเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในวิเศษณูประโยคแล้วจึงได้สิ้นสุดลง หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาสิ้นสุด ที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ กว่า จน จนกว่า จนกระทั่ง จนเมื่อ ตราบจน ตราบเท่า จนเวลา ตัวอย่างประโยค

- (19) เกณฑ์ให้ทหารปืนหัวเมืองมาระดมทำการรักษาประจําหน้าที่เป็นอันมาก
กว่าพูดจะกลับไป (พ.ศ. 2395)
- (20) ต้องเก็บไว้ใช้เอง จนเวลาจะใกล้สิ้นชนม์ชีพ (พ.ศ. 2405)
- (21) กำลังค้นไปหาอันนี้ก็จะไม่ขยายตัว จนกว่าฟ้าฟ้าได้เขยื้อน
ตัวไปคราว๑ (พ.ศ. 2465)
- (22) จะต้องกินเวลาอย่างน้อย ๒ อาทิตย์ กว่าที่ระดับของ
antibody จะมีสูงพอสมควรในโลหิต (พ.ศ. 2495)
- (23) เลื่อนแผนควบคุมเข้าไปในกองเชื้อเพลิง จนกระทั่งไม่มีจำนวน
อนุภาคนิวตรอนเพิ่มขึ้นอีก (พ.ศ. 2505)

3.3.4 วิเศษณูประโยคบอกเวลาก่อน ได้แก่ วิเศษณูประโยคที่แสดงว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในประโยคหลักเกิดขึ้น ณ จุดเวลาก่อนการเกิดเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในวิเศษณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาก่อน ที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ ก่อน ก่อนหน้า (ปัจจุบัน คือคำว่า ก่อนหน้า) ก่อนเวลา ก่อนเวลาที่ เมื่อก่อน ในระยะก่อน ตัวอย่างประโยค

- (24) ก่อนเวลาจะรับประทานอาหาร ก็ควรจะหยุดพักเสียก่อน (พ.ศ. 2425)
- (25) ก่อนหน้าผ่าตัด ๓-๔ ชั่วโมง จะให้อาหารคนเจ็บกินไม่ได้เลย (พ.ศ. 2455)
- (26) บัญหาเรื่องยาฆ่าเชื้อโรคต่างๆ ได้ถูกขบคิดกันอย่างหนัก
เมื่อก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะระเบิดขึ้น (พ.ศ. 2485)
- (27) ทฤษฎีนี้เกิด ก่อนที่พวกธรณีวิทยาจะสำรวจอายุโลก (พ.ศ. 2485)
- (28) ในระยะก่อนรับ home treatment ผู้ป่วยต้องเข้ารับการ
รักษาในโรงพยาบาลที่กรุงเทพฯ ปีละ 2-5 ครั้ง (พ.ศ. 2525)

3.3.5 วิเศษณูประโยคออกเวลาภายหลัง ได้แก่ วิเศษณูประโยคที่แสดงว่า เหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในประโยคหลัก เกิดขึ้น ณ จุดเวลาหลังการเกิดเหตุการณ์ การกระทำ หรือสภาพในวิเศษณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคออกเวลาภายหลัง ที่พบในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ หลัง ภายหลัง หลังจาก ภายหลังจาก

ตัวอย่างประโยค

- (29) ในอเมริกาได้ส่งเคราะห์เพนนิซิลินสำเร็จ หลังจากที่รู้จัก
สูตรโครงสร้างของมันเป็นเวลาหลายปี (พ.ศ. 2485)
- (30) ภายหลังที่ข้าพเจ้านี้ต่อร่างกายมนุษย์แล้ว จะเกิดพิษร้าย
อย่างถึงขั้นอันตราย (พ.ศ. 2485)
- (31) อีก 70 ปีข้างหน้า ภายหลังจากที่ปาสเตอร์ได้ทำนายไว้แล้ว
โลกได้สิ้นสะเก็ดหินอีกครั้งด้วยการค้นพบตัวยาใหม่ที่ดีเยี่ยม (พ.ศ. 2485)
- (32) หลังคลอดแล้ว การสร้างสายแกมมาจะค่อยๆ ลดลง (พ.ศ. 2525)
- (33) ตามปรกติแล้วจะประเมิน หลังจากลงมือดำเนินงานตาม
โครงการไปแล้ว (พ.ศ. 2525)
- (34) และมีผลต่อเนื่องอย่างอื่นตามมา ภายหลังคลอด
ประมาณ 4-5 เดือน (พ.ศ. 2525)

3.4 ประเภทของวิเศษณูประโยคออกเวลาจากนั้นกตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์

กีวอน (Givón, 1990: 860-863) กล่าวว่า โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของวิเศษณูประโยคออกเวลามีตั้งแต่โครงสร้างที่มีลักษณะของความเป็นประโยคมากที่สุด คือ ประโยคย่อย (subordinate adverbial clauses) ไปจนถึงโครงสร้างที่มีลักษณะความเป็นประโยคน้อยที่สุด คือ ประโยคที่แปลงเป็นนาม (nominalized adverbial clauses)

กีวอน (Givón, 1990: 498) กล่าวว่า ประโยคย่อยที่แปลงเป็นนาม (nominalized clauses) จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการปรับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของประโยค (structural adjustments) และทิศทางการปรับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของประโยคนี้มิได้ตั้งแต่เมื่อเกิดการปรับแล้ว โครงสร้างของประโยคยังคงแสดงลักษณะของความเป็นประโยคมากที่สุด ไปจนถึงเมื่อปรับแล้วโครงสร้างของประโยคแสดงลักษณะของความเป็นประโยคน้อยที่สุด

โครงสร้างที่แสดงลักษณะของความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ โครงสร้างประโยชน์ย่อย เป็นโครงสร้างที่มีองค์ประกอบทางไวยากรณ์ซับซ้อนกว่า แต่องค์ประกอบทางไวยากรณ์เหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นสัดส่วน โครงสร้างประโยชน์ย่อยจะมีความสัมพันธ์ทางความหมาย และจะทบทวนที่สื่อสารข้อความร่วมกับประโยคหลัก แต่ลักษณะของความเป็นประโยชน์มากที่สุดของโครงสร้างประโยชน์ย่อยนี้จะแสดงว่า ประโยคย่อยมีความเป็นอิสระจากประโยคหลักได้มากที่สุด ในทิศทางตรงกันข้าม โครงสร้างที่แสดงลักษณะของความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด คือ โครงสร้างประโยคที่แปลงเป็นนาม เป็นโครงสร้างประโยคที่เป็นอิสระจากประโยคหลักได้น้อยที่สุด เพราะเมื่อโครงสร้างประโยคถูกปรับให้มีลักษณะ เข้าใจถึงความ เป็นนามแล้ว ก็จะกลายเป็นองค์ประกอบทางไวยากรณ์ส่วนหนึ่งของประโยคหลักอย่างแยกจากกันได้น้อยมาก หรือที่กีวอนเรียกว่า การรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่ง (integration) ของประโยคหลักทั้งทางด้านความสัมพันธ์ทางความหมาย และลักษณะทางวากยสัมพันธ์

จากแนวคิดในกรอบทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ของกีวอน (Givón, 1984) ดังกล่าวไว้ในข้อ 2.2.2 เมื่อผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เรื่อง โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของวิเศษณานุกรมประโยคบอกเวลาในภาษาไทย ก็ได้พบว่า วิเศษณานุกรมบอกเวลาในภาษาไทยมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ต่างกันอยู่ 4 ประเภท คือ ประเภทโครงสร้างประโยคย่อย ประเภทโครงสร้างคุณูปการประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา ประเภทโครงสร้างประโยคเติมเต็ม และประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุกรมบอกเวลาสองชนิดผสมกัน (หรืออาจเรียกโดยย่อว่า ประเภทผสม)

สำหรับวิเศษณานุกรมบอกเวลาประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุกรมบอกเวลาสองชนิดผสมกัน หรือที่เรียกโดยย่อว่า ประเภทผสมนั้น ไม่ได้เป็นประเภทที่มีลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เด่นชัด เช่นเดียวกับโครงสร้างประโยคย่อย โครงสร้างคุณูปการประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา และโครงสร้างประโยคเติมเต็ม แต่ประเภทผสมจะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างที่ผู้วิจัยเรียกว่า โครงสร้างที่อยู่ในระหว่างการตัดสินใจของผู้ใช้ว่าจะเลือกใช้วิเศษณานุกรมบอกเวลาโครงสร้างประเภทใด ระหว่างโครงสร้างประโยคย่อยกับโครงสร้างคุณูปการประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา หรือระหว่างโครงสร้างประโยคย่อยกับโครงสร้างประโยคเติมเต็ม เป็นต้น (ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปในข้อ 3.4.4) ประเภทผสมจัดเป็นประเภทที่แสดงการปรับเปลี่ยน (transition) การใช้วิเศษณานุกรมบอกเวลา ผู้วิจัยจัดให้ประเภทผสมเป็นโครงสร้างของวิเศษณานุกรมบอกเวลาประเภทหนึ่ง เพราะเป็นประเภทที่แสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนการใช้วิเศษณานุกรมบอกเวลา ที่มีโครงสร้างประเภทหนึ่งไปสู่โครงสร้างอีกประเภทหนึ่ง

3.4.1 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคย่อย

โครงสร้างประโยคย่อย หมายถึง วิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วย กริยา หรือ ประธานและกริยา โครงสร้างประโยคย่อยมีความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลากับประโยคหลัก โดยมีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่มีลักษณะ เป็นคำเชื่อม ปรากฏต้นประโยคย่อยเพื่อแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าว หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาดังกล่าว คือ เมื่อ ครั้น ต่อ พอ ตั้งแต่ กว่า จน จนกว่า จนกระทั่ง トラบจน จนเมื่อ トラบเท่า ก่อน ก่อนหน้า หลัง ภายหลัง หลังจาก ภายหลังจาก ซึ่งหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาเหล่านี้ บางคำจะปรากฏต้นวิเศษณานุประโยคบอกเวลาโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม

โครงสร้างประโยคย่อย เป็นโครงสร้างที่มีลักษณะความเป็นประโยคมากที่สุด ประธานของวิเศษณานุประโยคบอกเวลา อาจเป็นประธานคนละตัวกับประธานของประโยคหลัก ตัวอย่างประโยค

(ประธานของวิเศษณานุประโยคบอกเวลา และของประโยคหลักจะแสดงด้วย ตัวอักษรพิมพ์เข้ม)

- (35) ผู้เชิงกรานมักจะขยาย เมื่อหัวเด็กต้นเข้าแรงๆ (พ.ศ. 2455)
- (36) ตั้งแต่เราได้รู้วิธีรักษาความสะอาดในการผ่าตัด ความตายในการผ่าตัดเช่นนี้ก็น้อยลงทุกที (พ.ศ. 2455)
- (37) หลังจากผลไม้เริ่มเป็นสีเหลือง ความชื้นควรจะลดลงเหลือร้อยละ 75 (พ.ศ. 2505)

ในกรณีที่ประธานของวิเศษณานุประโยคบอกเวลา กับประธานของประโยคหลักเป็นประธานตัวเดียวกัน ประธานตัวหนึ่งอาจจะใช้คำแทนนาม ได้แก่ คำสรรพนามแทน หรือ อาจทิ้งว่างไว้ก็ได้ ตัวอย่างประโยคที่ (38) และ (39) แสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ไม่ปรากฏประธาน และตัวอย่างประโยคที่ (40) แสดงประโยคหลักที่ไม่ปรากฏประธาน ในตัวอย่างประโยคจะใช้เครื่องหมาย "#" แสดงไว้ในส่วนที่ไม่ปรากฏประธาน

ตัวอย่างประโยค

- (38) เขาจึงไม่รีบเอาเครื่องานของสัตว์เหล่านี้ออกในเมื่อ # ยังได้ (พ.ศ. 2475)

(39) ผู้ถูกกักนี้สามารถจะรับการฉีดได้ภายใน 6 ชั่วโมง หลังจาก # ถูกกัก

(พ.ศ. 2495)

(40) เมื่อ ฟองอากาศพุ่งออก # จะพาไอน้ำระเหยติดมาด้วย

(พ.ศ. 2525)

วิเศษณูประโยคบอกเวลาที่เรียงลำดับอยู่ข้างหน้าประโยคหลัก อาจไม่ปรากฏคำ
แทนนามที่ใช้อ้างถึงประธานตัวที่เหมือนกัน

ตัวอย่างประโยค

(41) เมื่อ # บินร่อนอยู่ในที่สูง มันไม่จำเป็นต้องขยับปีกจนหลาย
ชั่วโมงก็ได้

(พ.ศ. 2445)

(42) ก่อน # จะรับประทานยาในขวด เขาก็เขย่าขวดเสียทุกครั้ง

(พ.ศ. 2475)

(43) หลังจาก # ได้ค้นคว้ามาเป็นเวลานาน ดร. L.A. Gilbert

ได้สกัดคัพภุชีวะชนิดหนึ่งชื่อ...

(พ.ศ. 2485)

บางครั้งอาจพบว่า ประธานของประโยคหลัก หรือประธานของวิเศษณูประโยค
บอกเวลาปรากฏต้นประโยคก็ได้

ตัวอย่างประโยค

(44) ตำแหน่งและขนาดของแบบหลังจากเทคอนกรีตแล้ว # อาจจะ
ไม่เหมือนกับตอนแรก

(พ.ศ. 2505)

(45) นักเขาแอลกาลอยด์ เมื่อ # ถูกน้ำยากรดบีตริก ตะกอนควินิน
จะเกิดขึ้น

(พ.ศ. 2475)

วิเศษณูประโยคบอกเวลาโครงสร้างประโยคย่อยดังกล่าวข้างต้น อาจแสดงลักษณะ
โครงสร้าง เมื่อสัมพันธ์กับประโยคหลักได้ด้วยตารางดังนี้ (จากตัวอย่างประโยคที่ (35) (38)

(41) (44))

ตารางที่ 1 ลักษณะโครงสร้างของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคย่อย

ประโยคหลัก	วิเศษณานุประโยคบอกเวลา	
	หน่วยแสดงวิเศษณานุ ประโยคบอกเวลา	โครงสร้าง
	คำเชื่อม	ประโยคย่อย
(35) ผู้งเชิงกรานมักจะขยาย	<u>เมื่อ</u>	หัวเด็กคันเข้าแรงๆ
(38) เขาจึงไม่รีบเอาเครื่องใน สัตว์เหล่านี้ออก	<u>ในเมื่อ</u>	# ยิงได้
(41) มันไม่จำเป็นต้องขยับปีกจน หลายๆชั่วโมงก็ได้	<u>เมื่อ</u>	# บินร่อนอยู่ในที่สูง
(44) ตำแหน่งและขนาดของแบบ อาจจะไม่เหมือนกับตอนแรก	<u>หลังจาก</u>	เทคอนกรีตแล้ว

จากตารางที่ 1 ส่วนที่ท้าทายที่วิเศษณานุประโยคบอกเวลา ประกอบด้วยหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลา และโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นโครงสร้างประโยคย่อย หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ปรากฏต้นโครงสร้างประโยคย่อย จะมีลักษณะเป็นคำเชื่อม เช่น คำว่า เมื่อ ในเมื่อ หลังจาก ส่วนโครงสร้างประโยคย่อยจะประกอบด้วยอย่างน้อยคำกริยา หรือ ประธานและกริยา

3.4.2 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างคุณานุประโยค

ขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา

โครงสร้างของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาอีกชนิดหนึ่ง คือ โครงสร้างคุณานุ

ประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา ซึ่งผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากกีวอน (Givón, 1990: 679-680) ซึ่งกล่าวว่า โครงสร้างคณานุประโยคที่ขยายคำนามเฉพาะบางกลุ่ม เช่น คำนามเกี่ยวกับเวลา วิธีการ เหตุผล วัตถุประสงค์ และสถานที่ จะทำหน้าที่เป็นวิเศษณานุประโยค คือ ใช้ประกอบกริยาวลีของประโยคหลัก เพื่อขยายความหมายของประโยคหลักให้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างคำนามเฉพาะบางกลุ่ม และส่วนขยายที่เป็นคณานุประโยคในภาษาอังกฤษ

คำนามเกี่ยวกับเวลาและคณานุประโยค

The time he was supposed to meet me

คำนามเกี่ยวกับวิธีการและคณานุประโยค

The way he did it was

คำนามเกี่ยวกับเหตุผลและคณานุประโยค

The reason I did this was

คำนามเกี่ยวกับสถานที่และคณานุประโยค

The place he sat

โครงสร้างคณานุประโยคเหล่านี้ ทำหน้าที่ได้เช่นเดียวกับวิเศษณานุประโยคแซนดร้า ทอมป์สัน (Sandra Thompson, 1985: 180) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกับกีวอนว่า วิเศษณานุประโยคบอกเวลา (time clause) อาจมีโครงสร้างเป็นคณานุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลาได้ เช่น

By the time we got back, the steaks were all gone.

The week that we spent in Big Sur, it rained everyday.

จากตัวอย่างประโยคข้างต้น *we got back* และ *that we spent in Big Sur* เป็นคณานุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา *the time* และ *The week* ตามลำดับ *the time we got back* และ *The week that we spent in Big Sur* ทำหน้าที่เป็นวิเศษณานุประโยคบอกเวลา โดยมีคำนามเกี่ยวกับเวลา *the time* และ *The week* ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์กันทางเวลาของเหตุการณ์ในวิเศษณานุประโยคกับในประโยคหลัก

โครงสร้างคณานุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลานั้น กีวอน กล่าวว่า ส่วนที่เป็นคณานุประโยค มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์เหมือนส่วนเติมเต็มนาม (noun complements) และมีปรากฏเป็นประโยคย่อย (subordinate clauses) ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายอยู่ในนามวลีเหมือนกันแต่โครงสร้างคณานุประโยค และประโยคเติมเต็มเกิดจากกลไกทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างกัน

กวีอนกล่าวว่ กลไกที่ทาให้เกิดโครงสร้างคณานุกรยคกลไกหนึ่ง คือการใชัประพันธสรพนาม* (relative pronoun) ประพันธสรพนามมักปรากฏต้นคณานุกรยค ทาหน้าที่เชื่อมและแสดงคณานุกรยค (relative subordinating morphemes) นอกจากนี้ยังทาหน้าที่แสดงการก (case-role) ใ้หนามที่ขาดหายไปด้วย และถ้ากรรมรองต้องการบุพท บุพทก็จะรวมเข้าไปอยู่ในคณานุกรยค พร้อมกับประพันธสรพนามแสดงการกด้วย เรียกว่เป็นหน่วยแสดงวิเศษคณานุกรยคซ้อน (single complex marker) แต่สำหรับภาษาที่ไม่มีหน่วยคแสดงการกของประธานและกรรม เพราะสามารถดูได้จากกรรยงลำดับคานั้น กวีอนกล่าวว่ คประพันธสรพนามที่เชื่อมคณานุกรยค ก็อาจเป็นเพียงตัวเลือกที่จะปรากฏหรือไม่ปรากฏในประยคก็ได้** คณานุกรยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลาที่ทาหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาให้กับประยคหลัก เช่นเดียวกับวิเศษคณานุกรยคบอกเวลานี้ อาจมีหรือไม่มีคประพันธสรพนามปรากฏต้นคณานุกรยคก็ได้ กวีอนจัดใ้โครงสร้างคณานุกรยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลา ทาหน้าที่กึ่งคณานุกรยค (oblique relative clause)

แต่สำหรับส่วนเติมเต็มนาม (noun complements) กวีอนกล่าวว่ เป็นประยคเติมเต็ม (complement clauses) ชนิดหนึ่งที่เกิดจากการแปลงประยคใ้เป็นนาม หรืออาจเรียกว่ ประยคที่แปลงเป็นนาม (nominalized clauses) ประยคเติมเต็มเกิดจากกลไกทางวากยสัมพันธ์ได้หลายแบบ กลไกหนึ่งที่ใ้แสดงโครงสร้างประยคเติมเต็ม คือการใ้คแสดงประยคย่อย (subordinators) เป็นคแสดงประยคเติมเต็ม (complementizers) เพื่อแยกส่วนที่เป็นประยคเติมเต็มกับส่วนที่เป็นประยคหลัก ประยคเติมเต็มอาจทาหน้าที่เป็นประธาน หรือกรรมของประยค หรือใ้เป็นนามตามหลังบุพทก็ได้

* คำว่ ประพันธสรพนาม เป็นคำที่พระยาอุภตศิลป์สารใ้เรียก บทเชื่อมของคณานุกรยค ที่ทาหน้าที่เป็นสรพนามแทนนามข้างหน้า

** สำหรับคประพันธสรพนามในภาษาไทยนั้น พระยาอุภตศิลป์สารก็กล่าวว่ใ้เช่นเดียวกัน ว่ อาจปรากฏหรือไม่ปรากฏเป็นบทเชื่อมก็ได้ ตัวอย่างประยคภาษาไทยที่มีคณานุกรยคขยายคานาม และอาจมีหรือไม่มีคประพันธสรพนามปรากฏก็ได้ เช่น คน(ที่)ขยันทำงาน ย่อมใ้ดี เขาไม่ชอบคน(ที่)ไม่ตรงต่อเวลา

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างคุณูประโยค และโครงสร้างประโยคเต็ม
เต็มของกวีอน แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทั้งสองเป็นโครงสร้างประโยคที่เกิดจากกลไกทางวากย
สัมพันธ์ต่างกันและมีหน้าที่ต่างกัน คือ คุณูประโยคทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับคานามในประ
โยค แต่ประโยคเต็มเต็มอาจทำหน้าที่เป็นประธาน หรือกรรมของประโยค หรืออาจใช้เป็นนามตาม
หลังบุพบทได้

วิเศษณูประโยคบอกเวลาในภาษาไทยที่พบว่า มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์
เป็นคุณูประโยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลา คือวิเศษณูประโยคที่มีคานามเกี่ยวกับเวลาปรา
กฏต้นประโยค และมีคุณูประโยคเป็นส่วนขยายคานามเกี่ยวกับเวลานั้น ทั้งส่วนคานามเกี่ยวกับ
เวลาและส่วนขยายที่เป็นคุณูประโยค จะทำหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาให้กับประโยค
หลักโดยมีคานามเกี่ยวกับเวลาที่ปรากฏต้นวิเศษณูประโยคบอกเวลา แสดงความสัมพันธ์ทางความ
หมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณูประโยคกับประโยคหลัก* คานามเกี่ยวกับเวลาอาจเป็นคำหรือ
กลุ่มคานาม หรือลักษณะนามที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา เช่นคำว่า เวลา ขณะ ช่วง ยาม ระยะ
ครึ่ง คราว ตอน เมื่อใด ขณะใด ทรายใด ครั้งเวลา ช่วงเวลา

โครงสร้างคุณูประโยคที่ทำหน้าที่วิเศษณูประโยคบอกเวลาอาจมีคำ ที่
ซึ่ง อัน ปรากฏอยู่ต้นประโยค เพื่อเชื่อมคุณูประโยคกับคานามเกี่ยวกับเวลาที่อยู่ข้างหน้า

ตัวอย่างประโยค

(46) เหนือไหลออกมา เวลาที่ไม่รู้สึก (พ.ศ. 2445)

(47) ขณะที่เดินทางไปรพ. กลาง คนไข้ฟื้นขึ้น (พ.ศ. 2495)

หรืออาจไม่มีคำ ที่ ซึ่ง อัน ปรากฏอยู่ต้นประโยคก็ได้

ตัวอย่างประโยค

(48) หายใจเข้า เวลาขมมือขึ้น (พ.ศ. 2475)

(49) ขณะที่ตัดศได้ ให้น้ำเกลือด้วย (พ.ศ. 2495)

วิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างคุณูประโยคขยายคานาม
เกี่ยวกับเวลาอาจแสดงลักษณะความสัมพันธ์ได้ด้วยตารางดังนี้ (จากตัวอย่างประโยคที่ (46)-(49))

* เมื่อพิจารณาวิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภทในแง่หน่วยสร้างแล้ว เห็นได้ว่าเป็น
หน่วยสร้างนามวลี โดยมีคานามเกี่ยวกับเวลาเป็นนามหลักและมีคุณูประโยคเป็นส่วนขยาย แต่ผู้วิ
จัยก็จัดให้เป็นหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่เป็นวิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภทหนึ่ง

ตารางที่ 2 ลักษณะโครงสร้างของวิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภท
โครงสร้างคุณูประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา

ประโยคหลัก	วิเศษณูประโยคบอกเวลา	
	หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา	โครงสร้าง
	คำนามเกี่ยวกับเวลา	คุณูประโยค
(46) เหนือไหลออกมา	<u>เวลา</u>	ที่ไม่รู้สึก
(47) คนเข้าขึ้นขึ้น	<u>ขณะ</u>	ที่เดินทางไปรพ.กลาง
(48) หายใจเข้า	<u>เวลา</u>	ยกมือขึ้น
(49) ใต้ให้น้ำเกลือด้วย	<u>ขณะ</u>	ผ่าตัด

จากตารางที่ 2 ส่วนที่ทำหน้าที่วิเศษณูประโยคบอกเวลาประกอบด้วย หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลา และโครงสร้างที่มีลักษณะ เป็นโครงสร้างคุณูประโยค หน่วยแสดงวิเศษณูประโยคบอกเวลาที่ปรากฏต้นโครงสร้างคุณูประโยค จะมีลักษณะเป็นคำนามเกี่ยวกับเวลา เช่น เวลา ขณะ โครงสร้างคุณูประโยคจะเป็นส่วนขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา เหล่านี้ และจะประกอบด้วยคำประพันธ์สรรพนาม ที่ และคำกริยา หรือคำกริยาและส่วนขยาย คำประพันธ์สรรพนาม ที่ อาจปรากฏ (ตัวอย่างที่ (46)-(47)) หรือไม่ปรากฏ (ตัวอย่างที่ (48)-(49)) ต้นคุณูประโยคก็ได้

วิเศษณูประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างคุณูประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา บางครั้งพบว่าปรากฏในลักษณะของนามวลีตามหลังบุพบท ใน หรือ ภายใน ตัวอย่างประโยค

(50) มีการหีดตัวเพียงเล็กน้อย ในขณะที่ทำการคลายน้ำหนัก

บรรทุกออกจากเสาเข็ม

จากตัวอย่างประโยค ที่ทำการคล้ายนี้ นักบรรทุกออกจากเสาเข็ม เป็นอนุภา
 นุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา ขณะที่ทำการคล้ายนี้ นักบรรทุกออกจากเสาเข็ม จะทำ
 หน้าที่ย้ายความหมายเกี่ยวกับเวลาของประโยคหลัก และมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์เป็นนามวลี แต่
 เมื่อปรากฏตามหลังบุพบท ใน จะทำให้ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ ในขณะที่ทำการคล้ายนี้ นัก
 บรรทุกออกจากเสาเข็ม มีลักษณะเป็นบุพบทวลี แต่ยังคงทำหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาของ
 ประโยคหลัก "มีการติดตัวเพียงเล็กน้อย" ให้ชัดเจนขึ้น

ส่วนที่วอนนั้น (Givón, 1990: 827-828) กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ทาง
 ความหมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณานุประโยคกับประโยคหลัก แสดงได้ด้วยกลุ่มคำเชื่อม
 (connectives) หรือหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลา (time subordinators) ซึ่งได้
 แก่ คำในภาษาอังกฤษ *before after while as till from the minute between*
when จากตัวอย่างหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาของก๊วอน จะเห็นว่า นอกจากจะมี
 หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่เป็นคำเชื่อมแล้ว ยังมีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอก
 เวลาที่เป็นคำนามเกี่ยวกับเวลาอีกด้วยเช่น *the minute* ซึ่งปรากฏร่วมกับคำว่า *from* ตัวอย่าง
 ประโยคเช่น *From the minute she came, he ignored her.*
From the minute แสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณานุประโยค *From*
the minute she came กับประโยคหลัก *he ignored her.*

3.4.3 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม

วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม คือ วิเศษ
 ณานุประโยคบอกเวลาที่ขึ้นต้นด้วยหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่มีลักษณะเป็นคำเชื่อม คือ
 คำว่า ตั้งแต่ ทันที กว่า ดรามเท่า ก่อน ก่อนหน้า หลังจาก ภายหลัง ภายหลังจาก และตาม
 ด้วยโครงสร้างประโยคเต็มเต็มที่เกิดจากกลไกทางวากยสัมพันธ์ของการาใช้คำว่า ที่ วางไว้ต้นประ
 โยค หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาดังกล่าวจะแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับ
 เวลาของวิเศษณานุประโยคกับประโยคหลัก*

* เมื่อพิจารณาวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทนี้ในแง่หน่วยสร้างแล้ว เห็นได้ว่า เป็น
 หน่วยสร้างบุพบทวลีมีคำเชื่อมเป็นบุพบทตามด้วยประโยคเต็มเต็ม หรือประโยคที่แปลงเป็นนาม
 (nominalized clauses) แต่ผู้วิจัยก็จัดให้เป็นหน่วยสร้างที่ทำหน้าที่เป็นวิเศษณานุประโยคบอก
 เวลาประเภทหนึ่ง

กีวอน (Givón, 1990: 515) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ประโยคเติม
เติมไว้ว่า ส่วนเติมเต็มประโยค (sentential complements) เป็นส่วนที่ทาหน้าที่เป็นประธาน
หรือกรรมวิภัตกริยาในประโยค และเพราะรูปแบบเติมของประธานและกรรม คือคำนาม ส่วนเติม
เต็มประโยคจึงมักปรากฏในรูปของการแปลงเป็นนาม (nominalized form) เพื่อให้สอดคล้อง
กับรูปแบบเติมของประธานและกรรมดังกล่าว กีวอน (Givón, 1990: 498) กล่าวว่า การแปลง
เป็นนาม (nominalization) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประโยค (verbal clause) หนึ่งๆ จะต้อง
ปรากฏในตำแหน่งของคำนามและทาหน้าที่อย่างคำนาม เช่น เป็นประธาน เป็นกรรมตรง เป็น
กรรมรอง หรือเป็นวิเศษณ์ของประโยคอีกประโยคหนึ่ง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ส่วนเติมเต็มประโยค
จัดเป็นประโยคแปลงเป็นนาม (nominalized clauses) ชนิดหนึ่งซึ่งกีวอน (Givón,
1990: 852-854) จัดให้เป็นโครงสร้างที่มีคุณสมบัติของความเป็นประโยคน้อยที่สุด

ส่วนเติมเต็มประโยค (sentential complements) อาจเกิดจากกลไก
ทางวากยสัมพันธ์ได้หลายแบบ แต่กลไกทางวากยสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดส่วนเติมเต็มประโยคกลไกหนึ่ง
ก็คือ การใช้คำแสดงประโยคย่อย (subordinating morphemes) เป็นคำแสดงส่วนเติมเต็ม
(complementizers)

โครงสร้างประโยคเติมเต็มในภาษาไทย เกิดจากกลไกทางวากยสัมพันธ์ของ
การใช้คำว่า ที่ วางไว้ต้นประโยค เพื่อแสดงส่วนที่เป็นประโยคเติมเต็ม ประโยคเติมเต็มอาจปรากฏ
เป็นประธานของประโยค เช่น (แสดงด้วยตัวอักษรพิมพ์เอน)

ที่พูดมาทั้งหมดเป็นความจริง

หรืออาจปรากฏเป็นกรรมของประโยค เช่น

ฉันไม่เชื่อที่เธอพูด

หรืออาจปรากฏเป็นกรรมตามหลังบุพบท เช่น

*เขาศึกษาอย่างละเอียดเพื่อที่งานจะได้ออกมาดี**

วิเศษณานุกรประโยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประโยคเติมเต็ม จัดเป็นประ

* พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524: 266) กล่าวว่า ในลักษณะประโยคเช่นนี้ คำว่า เพื่อ
เมื่อทาหน้าที่เชื่อมประโยค ก็จะกลายเป็น คำประพันธ์วิเศษณ์ ทาหน้าที่เชื่อมวิเศษณานุกรประโยค
ประโยคที่ตามหลังคำประพันธ์วิเศษณ์จัดเป็นวิเศษณานุกรประโยค

รอยที่แปลงเป็นนามชนิดหนึ่ง เป็นส่วนเติมเต็มของประโยคที่ปรากฏเป็นกรรมตามหลังบุพบท มีลักษณะเป็นบุพบทวิ ทาหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาของประโยคหลัก

ตัวอย่างประโยค

(วิเศษณานุกรมบอกเวลาโครงสร้างประโยคเติมเต็มแสดงด้วยตัวอักษรพิมพ์เอน)

(51) ภายหลังที่ข้าพเจ้านี้ต่อร่างกายมนุษย์แล้ว จะเกิดพิษร้าย

อย่างถึงขั้นอันตราย

(พ.ศ. 2485)

(52) ออกซิเจนในสภาวะอิสระเพียงจะมีขึ้นในบรรยากาศ

หลังจากที่มีพืชเกิดขึ้นในโลก

(พ.ศ. 2505)

(53) แรงดึงดูดจะทำให้สารที่หนักกว่าจมลงสู่เบื้องล่าง

ก่อนที่มันจะแข็งตัว

(พ.ศ. 2515)

(54) ทันทีที่เปิดช่องท้องก็ต้องรีบตรวจหาแหล่งที่กำลังเสียเลือด

(พ.ศ. 2525)

วิเศษณานุกรมบอกเวลาโครงสร้างประโยคเติมเต็ม แสดงลักษณะความสัมพันธ์

ได้ด้วยตารางดังนี้ (จากตัวอย่างประโยคที่ (52)-(53))

ตารางที่ 3 ลักษณะโครงสร้างของวิเศษณานุกรมบอกเวลาประเภท

โครงสร้างประโยคเติมเต็ม

ประโยคหลัก	วิเศษณานุกรมบอกเวลา	
	หน่วยแสดงวิเศษณานุกรมบอกเวลา	โครงสร้าง
(52) ออกซิเจนในสภาวะอิสระเพียงจะมีขึ้นในบรรยากาศ (53) แรงดึงดูดจะทำให้สารที่หนักกว่าจมลงสู่เบื้องล่าง	คาเชื่อม	ประโยคเติมเต็ม
	<u>หลังจาก</u>	<u>ที่มีพืชเกิดขึ้นในโลก</u>
	<u>ก่อน</u>	<u>ที่มันจะแข็งตัว</u>

จากตารางที่ 3 ส่วนที่ห้าหน้าที่วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประกอบด้วย หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลา และโครงสร้างที่มีลักษณะ เป็นโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม หน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ปรากฏต้นโครงสร้างประโยคเต็มเต็ม จะมีลักษณะเป็นคำเชื่อม คือคำว่า หลังจาก ก่อน ส่วนโครงสร้างประโยคเต็มเต็มจะประกอบด้วยคำแสดงประโยคเต็มเต็ม ที่ และอย่างน้อย ตากิริยา หรือ ประธานและกริยา

3.4.4 วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน

วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน หรือเรียกโดยย่อว่า ประเภทผสมนี้ ไม่มีลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ตายตัว เกิดจากการมีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่เป็นคำเชื่อมปรากฏร่วมกับคำนามเกี่ยวกับเวลา เช่น เมื่อเวลา ขณะเมื่อ ตั้งแต่ตอน แต่ครั้งเมื่อ ก่อนเวลา หรือเกิดจากการมีหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่เป็นคำเชื่อมปรากฏร่วมกัน แต่คำเชื่อมตัวหลังสุดเป็นคำเชื่อมที่จะต้องปรากฏต้นโครงสร้างประโยคเต็มเต็มได้ เช่น เมื่อก่อน(ที่.....) วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทผสมนี้ อาจมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นประโยคย่อย เมื่อหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ปรากฏหลังสุดของกลุ่มคำมีลักษณะ เป็นคำเชื่อม เช่น

(55) ในขณะที่เมื่อหญิงนี้มาถึงได้มีครรภ์มาแล้วอยู่ในเดือนที่ 9 (พ.ศ. 2455)

หรืออาจมีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เป็นคณานุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลา เมื่อหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ปรากฏหลังสุดของกลุ่มคำมีลักษณะ เป็นคำนามเกี่ยวกับเวลา เช่น

(56) เมื่อเวลาเราอนหลับ เครื่องในกายเขาก็จ้อยู่ข้างข้างกว่าเวลา

เราตื่นแล

(พ.ศ. 2425)

หรืออาจมีโครงสร้างเป็นประโยคเต็มเต็ม เมื่อหน่วยแสดงวิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่ปรากฏหลังสุดของกลุ่มคำมีลักษณะ เป็นคำเชื่อมที่ปรากฏต้นโครงสร้างประโยคเต็มเต็มได้ เช่น

(57) ปัญหาเรื่องยาฆ่าเชื้อโรคต่างๆ ได้ถูกขบคิดกันอย่างหนัก

เมื่อก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะระเบิดขึ้น

(พ.ศ. 2485)

ลักษณะเด่นของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทผสม คือ แสดงการปรับเปลี่ยนการใช้วิเศษณานุประโยคบอกเวลาที่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ประเภทหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นประเภทที่ปรากฏเพิ่มขึ้นภายหลัง เช่น ก่อนจะมีวิเศษณานุประ

รอยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างคูนานุประยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลาปรากฏครั้งแรก จะมีการใช้วิเศษณานุประยคบอกเวลาประเภทผสมเกิดขึ้น ดังตัวอย่างที่ (55) และ (56) และก่อนจะมีวิเศษณานุประยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างประยคเติมเต็มปรากฏครั้งแรก จะมีการใช้วิเศษณานุประยคบอกเวลาประเภทผสมเกิดขึ้นเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ (57) และเมื่อมีการใช้วิเศษณานุประยคบอกเวลาประเภทโครงสร้างคูนานุประยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลา และประเภทโครงสร้างประยคเติมเต็มเพิ่มมากขึ้น วิเศษณานุประยคบอกเวลาประเภทผสมจะปรากฏลดน้อยลง

3.5 สรุป

3.5.1 วิเศษณานุประยคบอกเวลาจําแนกตามความหมายได้ 5 ประเภท เรียงตามลำดับการปรากฏตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือ วิเศษณานุประยคบอกเวลาเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น บอกเวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน และบอกเวลาในระหว่าง วิเศษณานุประยคบอกเวลาเริ่มต้น วิเศษณานุประยคบอกเวลาสิ้นสุด วิเศษณานุประยคบอกเวลาก่อน และวิเศษณานุประยคบอกเวลาภายหลัง วิเศษณานุประยคบอกเวลาแต่ละประเภท จะมีหน่วยแสดงวิเศษณานุประยคบอกเวลาปรากฏอยู่ต้นประยค เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายเกี่ยวกับเวลาของวิเศษณานุประยคกับประยคหลัก

3.5.2 วิเศษณานุประยคบอกเวลาจําแนกตามลักษณะโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ พบว่ามีโครงสร้างต่างกัน 4 ประเภท ที่ทำหน้าที่ขยายความหมายเกี่ยวกับเวลาให้กับประยคหลัก คือ ประเภทโครงสร้างประยคย่อย ประเภทโครงสร้างคูนานุประยคขยายคานามเกี่ยวกับเวลา ประเภทโครงสร้างประยคเติมเต็ม และประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน โครงสร้างที่มีลักษณะของความเป็นประยคมากที่สุด คือ โครงสร้างประยคย่อย และโครงสร้างที่มีลักษณะของความเป็นประยคน้อยที่สุด คือ โครงสร้างประยคเติมเต็ม สำหรับประเภทที่มีหน่วยแสดงวิเศษณานุประยคบอกเวลาสองชนิดผสมกัน จัดเป็นประเภทที่แสดงถึงการปรับเปลี่ยนการใช้วิเศษณานุประยคบอกเวลาโครงสร้างประเภทหนึ่ง ไปเป็นโครงสร้างอีกประเภทหนึ่ง